KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 23.11.2023

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

Asia: U 58/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi euroseteleiden ja -metallirahojen laillisen maksuvälineen asemasta (käteisasetus)

Kuluttajaliitto ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja antaa kirjallinen asiantuntijalausunto otsikkoasiassa.

Komission euroseteleitä ja -metallirahoja koskevan asetusehdotuksen tavoitteena on turvata eurokäteisen rooli laillisena maksuvälineenä varmistaen käteisen laaja hyväksyttävyys ja riittävä saatavuus. Vaikka eurokäteistä hyväksytäänkin maksuvälineenä tällä hetkellä varsin laajasti koko euroalueella, ongelmia on ilmennyt tietyissä jäsenvaltioissa ja tietyillä toimialoilla. Samanaikaisesti on ilmennyt myös vaikeuksia saada käteistä esimerkiksi pankkiautomaatti- ja konttoriverkostojen supistumisen vuoksi. Myös Suomessa ilmenee samoja haasteita ja alueelliset erot ovat erityisen suuria käteisen rahan saatavuuden osalta. Nämä ongelmat eurokäteisen saatavuudessa ja hyväksyttävyydessä ovat johtaneet siihen, että kysymys sen roolista laillisena maksuvälineenä on korostunut, ja tämän vuoksi komissio on katsonut tarpeelliseksi selkiyttää sitä tämän asetusehdotuksen kautta. Kuluttajaliitto kannattaa asetuksen säätämistä ja pitää sen tavoitteita tärkeinä.

Kuluttajaliitto pitää erityisen tärkeänä sitä, että asetusehdotukseen sisältyy perusajatus käteisen pakollisesta hyväksymisestä yleisperiaatteena. Lähtökohtana tulee olla, ettei maksunsaaja saa kieltäytyä maksuna tarjotusta eurokäteisestä kuin aivan poikkeuksellisissa tilanteissa, jotka tulisi lainsäädännössä selkeästi ja yksiöiden määritellä. Komission ehdotus jättää tältä osin vielä nähdäksemme liikaa mahdollisuuksia maksunsaajille kieltäytyä käteisen vastaanottamisesta. Käteisen käyttö Suomessa on vähentynyt jo pitkään ja erityisesti koronapandemia nopeutti tätä kehitystä. Samalla myös kuluttajien tyytymättömyys siihen, ettei käteistä pysty käyttämään yhtä laajasti kuin aiemmin on lisääntynyt. Suomessakin on edelleen satojatuhansia kuluttajia, joille käteisen käyttömahdollisuus on ensiarvoisen tärkeää. Käteinen on myös turvallinen ja käyttövarma maksuväline sellaisissakin tilanteissa, joissa sähköinen maksaminen on estynyt tai häiriintynyt. Tästä näkökulmasta käteisen saatavuuden ja käytettävyyden turvaaminen on tärkeää aivan kaikille kuluttajille. Kuluttajaliitto on jo pitkään ajanut käteisen saatavuuden ja käyttömahdollisuuksien turvaamista ja olemme kannattaneet Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan keväällä 2022 tekemiä lainsäädäntöehdotuksia asiassa.

Samoin liitto on peräänkuuluttanut kohtuuhintaisten asiointimahdollisuuksien turvaamista digitaalisia palveluita käyttämättömille asiakkaille, henkilökohtaisen asiakaspalvelun saatavuuden parantamista sekä digitaalisten palvelukanavien saavutettavuuden ja digituen tärkeyttä. Yhdymme U-kirjeluonnoksessa esitettyyn näkemykseen, että asetusehdotus parantaisi osaltaan digitaalisia palveluja käyttämättömien asiakkaiden asemaa ja siten osaltaan vastaisi myös tähän tavoitteeseen.

Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan on hyvä, että jäsenvaltioille asetettaisiin velvollisuus valvoa etukäteen tapahtuvien yksipuolisten käteismaksujen poissulkemisen laajuutta ja varmistaa, että käteismaksut hyväksytään pääsäännön mukaisesti. Myös velvollisuus varmistaa riittävä ja tehokas käteisen saatavuus koko jäsenvaltion alueella on tervetullut ehdotus. Toteutettavien korjaavien toimenpiteiden tulee olla jäsenvaltion itsensä harkintavallassa.

Kuluttajaliitto ry Konsumentförbundet rf
The Consumers' Union of Finland
Ritarikatu 1 B, 00170 Helsinki | +358 9 454 2210 | info@kuluttajaliitto.fi | kuluttajaliitto.fi

Asetusehdotuksen 14 artiklassa edellytettäisiin, että jäsenvaltiot ilmoittaisivat luonnollisille henkilöille ja yrityksille käytettävissä olevista kanavista ja oikeussuojakeinoista, joiden kautta toimivaltaisille viranomaisille voitaisiin ilmoittaa tapauksista, joissa käteisen hyväksyminen maksuvälineenä on evätty laittomasti tai käteisen saatavuus on ollut riittämätöntä. Kuluttajaliitto pitää tätä esitystä erittäin tervetulleena. Mitä tulee kollektiiviseen oikeussuojaan, Kuluttajaliitto katsoo, että käteisasetusta koskevan ehdotuksen lisääminen edustajakanteita koskevan direktiivin liitteeseen tulee varmistaa neuvotteluiden edetessä.

Edellä sanottuun pohjautuen Kuluttajaliitto yhtyy valtioneuvoston kantaan ja pitää sitä hyvin perusteltuna.

Kuluttajaliitto ry

Tiina Vyyryläinen
vaikuttamistyön päällikkö